

СЕКЦІЯ 4 МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЯК ОБ'ЄКТ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

PHYSICAL EDUCATION OF YOUTH AS AN OBJECT OF MUNICIPAL ADMINISTRATION

Важливість фізичного виховання в поза-шкільній освіті для місцевого самоврядування визначається тим, що це послідовний процес формування системи цінностей та адаптації молоді до сучасних умов життя, заснований на вільній формі самореалізації, яка відповідає індивідуальним здібностям та потребам, удосконалює інтелектуальний рівень та фізичну підготовку молоді. Дитячі-юнацькі спортивні школи, спортивні клуби, гуртки, секції, громадські організації в позашкільній освіті відіграють важливу роль як об'єкти муніципального управління. Організація координаційної діяльності на муніципальному рівні визначає ефективність використання інноваційних процесів та зростання їх значення в освітній системі. На сучасному етапі розвитку актуальною є також проблема діяльності органів місцевого самоврядування в управлінні освітою та системою позашкільної освіти як суб'єктів ринкових відносин і виробників освітніх послуг. Законодавча гілка влади повинна спрямовувати свою увагу на комплексне регулювання стабільної сфери фізичного виховання в позашкільній освіті, враховуючи виклики суспільства. Досліджуючи питання фізичного виховання в позашкільній освіті, не можна оминати питання про його місце в загальній системі виховання молоді України. З іншого боку, суттєво зростає і відповідальність місцевої влади за успішність розвитку фізичної культури в регіоні. Огляд законодавства та практики виявив визначення правового статусу спортивних організацій у системі державного регулювання у сфері фізичної культури та спорту. Це підтверджує, що громадський спорт і спортивне самоврядування базуються на принципах сприяння і підтримки, заохочення і мотивації праці, сприяння у вирішенні завдань, поставлених перед країною. Держава підтримує творчу та активну діяльність позашкільного спортивного виховання, зацікавлена у безперешкодному розвитку з допомогою громадського, демократичного самоврядування.

Ключові слова: муніципальне управління, позашкільна освіта, управління освітою, стратегічне управління.

The problem of development of out-of-school education and its managerial aspects

is considered. The main characteristics of out-of-school education as a subsystem of the educational branch and the object of management are highlighted. The definition of municipal management of out-of-school education is formulated and its most essential characteristics are singled out. The main factors of growth of significance of out-of-school education in the conditions of informatization and mediatization of education and growth of free time of children and youth are defined. The necessity of strategizing the management of extracurricular education at the municipal level is substantiated and the main features of its strategic management are described.

The objectivity of extracurricular education for local government is determined by the fact that it is a consistent process of forming a system of values and adaptation of the student's personality to modern living conditions, based on a free form of self-realization, consistent with individual needs, abilities and potential of the child. Intellectual or physical training. Extracurricular education as an object of municipal government should be understood as a purposeful process of cognitive and value development of the younger generation of the territorial community within the time frame and the principles of free self-realization, aimed at socialization and adaptation to practical living conditions consistent with individual needs and self-development personal abilities. The organization of coordination activities at the municipal level determines the effectiveness of the implementation of innovative processes in out-of-school education and the growth of its importance in the educational system.

At the present stage of development, the problem of the activity of local education authorities and the system of out-of-school education as subjects of market relations and producers of educational services is also relevant. Strategically oriented municipal management of extracurricular education is based on strategic thinking and application of the system of strategic planning, which allows to develop and use an integrated system of strategic plans and to subordinate it to the current management activities.

Key words: municipal management, out-of-school education, education management, strategic management.

УДК 374

DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2023.37.12>

Беляєва О.П.

к. наук з держ. упр.,
ст. викладач кафедри права
та публічного управління
Сумський державний університет
імені А.С. Макаренка

Сердюк Ю.А.

аспірант кафедри бізнес-економіки
та адміністрування
Сумський державний університет
імені А.С. Макаренка

Холод О.Б.

аспірант кафедри бізнес-економіки
та адміністрування
Сумський державний університет
імені А.С. Макаренка

Постановка проблеми. Сучасна освіта за останні 3 роки зазнала колосальних змін. Перехід на змішане навчання, поява нових форм отримання освіти призвели до змін у свідомості молоді щодо важливості отримання освіти, самоосвіти, збереження здоров'я та

появи нових життєвих цінностей. Виконання домашніх завдань збільшення навантаження на організм дитини, діти зовсім мало бувають на свіжому повітрі, а вихідні дні проводять з гаджетами, мало рухаються, більше сидять, внаслідок чого виникає дефіцит м'язової діяльності,

і збільшуються статичні напруги. Недостатня рухова активність у повсякденному житті для людини несприятливо позначається на стані здоров'я. Важливим завданням суспільства є зміцнення здоров'я дітей, прищеплювання молоді стійкого інтересу до занять фізичними вправами як в закладі освіти так і в позашкільні. У зв'язку з цим необхідно використовувати усі форми фізичного виховання в дитячих юнацьких спортивних школах, секціях, спортивних гуртках та громадських організаціях діяльність яких пов'язана зі спортивним розвитком людини. У зміцненні здоров'я населення, гармонійному розвитку особистості, в підготовці молоді до праці і захисту Батьківщини зростає значення фізичної культури та спорту, вирішуються різноманітні питання: виховуються морально-вольові якості особистості; виробляється необхідність в повсякденних заняттях фізичними вправами; формуються життєво важливі рухові дії та вміння виконувати їх в різноманітних умовах; розвиваються рухові якості. Для забезпечення рухової активності молоді необхідні додаткові заняття фізичною підготовкою.

Підвищити рівень рухової активності підліткам допоможуть самостійні заняття фізичними вправами в позашкільний час: виконання ранкової гігієнічної гімнастики, заняття бігом, ходьбою на лижах, катання на ковзанах, велосипеді, та ін. Звідси визначається одна з основних задач педагогів, батьків – залучити підлітка до регулярного заняття фізичною культурою і спортом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розроблення засад управління в системі позашкільної освіти у сфері фізичного виховання, здійснюється такими вітчизняними фахівцями, як О. Биковська, Л. Бондар В. Вербицький, Ю. Долиняк, Л. Ковбасенко, Р. Науменко, Г. Пустовіт, Т. Сущенко, О. Романова та інші. При цьому досить широко висвітлені як чинники значущості цієї освітньої галузі, так і засади управління нею на різних рівнях. Відзначається її важлива роль у соціалізації молоді та модернізації освітньої системи. Багато уваги приділяється вдосконаленню державних засад управління фізичним вихованням у позашкільній освіті.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим мало висвітлено управління фізичним вихованням у позашкільній освіті на муніципальному рівні. Велику роль в позашкільному фізичному вихованні молоді відіграють заняття фізичною культурою та спортом у дитячо-юнацьких спортивних школах, гуртках, секціях, клубах спортивних, громадських організаціях, що мають спортивні напрямки виховання.

До фізичного виховання молоді треба підходити творчо, враховуючи індивідуальність кожного, життєві цінності, фізіологічні та психологічні особливості індивіда.

Мета статті – визначення специфіки фізичного виховання у позашкільній освіті як об'єкта муніципального управління.

Виклад основного матеріалу. Компонентом усебічного гармонійного розвитку особистості є фізичне виховання як система соціально-педагогічних заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я та загартування організму, гармонійний розвиток функцій і фізичних можливостей молоді, формування життєво важливих рухових навичок та вмінь.

Фізичне виховання в позашкільній освіті, як і вся освітня галузь, наразі зазнає перетворень. Роль спортивних гуртків, секцій в діяльності спортивних клубів, дитячих юнацьких спортивних шкіл полягає в забезпеченні освітньої діяльності дітей та молоді у вільний час. В Україні ця система перебуває під патронатом держави, натомість у західному світі вона належить до компетенції неурядових організацій.

На рівні місцевого самоврядування, за підтримки громади та міської влади поступово створюються відповідні умови для розвитку галузі фізичного виховання та спорту як ефективного інтелектуально-насиченого середовища в освітньому просторі. З метою забезпечення потреб молоді та суспільства, потрібно отримання якісних освітніх послуг на будь-яких рівнях. Такий результат можливий у разі поєднання зусиль органів державної влади й місцевого самоврядування, а також позашкільних освітніх закладів, установ і організацій. Фізичне виховання виявляється не тільки дієвим засобом у процесі інтеграції базових компетентностей, які здобувач освіти опановує впродовж навчання, а й закладає підґрунтя для саморозвитку та професійного самовизначення в майбутньому.

Однак низка випадків застосування державних правових механізмів для регулювання галузі фізичної культури та спорту свідчить про необхідність більшої чіткості у розмежуванні функцій та повноважень між державними керівними органами та органами місцевого самоврядування. Так, наприклад у системі фінансування національних збірних команд здійснюється через відомство фізкультури та спорту, оплата праці тренерів та інших спеціалістів, міжнародних змагань, обладнання та екіпірування здійснюється згідно Положення про порядок організації і проведення офіційних спортивних змагань і навчально-тренувальних зборів та порядок матеріального забезпечення їх учасників [10].

Розвиток фізичної культури і спорту, підготовка спортивного резерву та збірних команд забезпечать необхідні умови для їх успіхів у змаганнях. Спеціальне програмне забезпечення охорони та зміцнення здоров'я дітей, у тому числі фізичного оздоровлення та здорового способу життя, організації спортивно-оздоровчих таборів, лікування та розвитку систем спорту дітей та молоді та технічну підтримку, повинні стати пріоритетними завданнями муніципальної влади. Керівники державних і громадських організацій, усіх суб'єктів господарювання повинні ефективно використовувати можливості фізичної культури і спорту з метою створення сприятливих умов для фізичного і духовного розвитку особистості, зміцнення і профілактики здоров'я нації.

Спираючись на Закон України «Про освіту», можна зазначити, що метою позашкільної освіти та виховання є розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань, умінь і навичок, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації професійної діяльності. Тобто фізичне виховання в позашкільній освіті має системні функції і спрямоване на розвиток інтелектуальних, духовних і фізичних здібностей особистості й може підготувати її до активної професійної та громадської діяльності, що на даному етапі розвитку суспільства дуже важливо. Вочевидь необхідність цілеспрямованого управління системою фізичного виховання в позашкільній освіті, що забезпечує соціалізацію молоді та сприятиме їхній самореалізації.

Розвиток взаємодії між об'єктами фізичного виховання в позашкільній освіті з одного боку та органами державного управління в спільній діяльності з органами місцевого самоврядування, визначається тим, що вона представляє собою послідовний процес формування системи цінностей і адаптації молоді до сучасних умов життя, узгодженої з індивідуальними потребами, здібностями, засобами духовної, інтелектуальної, фізичної підготовки. Для розуміння позашкільної освіти як об'єкта муніципального управління важливі такі її виміри:

– по-перше, як системи додаткових знань, умінь і навичок, що здобувають її суб'єкти у процесі цілеспрямованої діяльності, згідно із Законом України «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 р. № 1841-III [5];

– по-друге, як безперервний процес, що не має фіксованих термінів, має неформалізовані, проте логічно пов'язані етапи, забезпечує вільний вибір видів і форм діяльності; духовного, інтелектуального і фізичного роз-

витку; форм і напрямів соціалізації і забезпечує умови творчої діяльності та самореалізації [7, с. 153];

– по-третє, як складник системи безперервної освіти, що вирізняється цілеспрямованістю впливу на суб'єктів у їх вільний час [1, с. 36];

– по-четверте, це неформальна освіта, що здійснюється поза формальною системою освіти і спирається на свідомий та ціннісно обґрунтований вибір та розвиток життєвого досвіду [9, с. 21]. Це цілком узгоджується з визначенням ЮНЕСКО: «...є відкритою неформальною паралельною освітою, спроможною швидко й мобільно реагувати на зміни в соціальному середовищі, на різноманітність потреб і мотивів соціуму, здібностей дітей» [4, с. 11];

– по-п'яте, це інструмент диференціації впливу на розвиток дітей за інтересами та схильностями [8, с. 182].

Визначення меж державного регулювання у сфері фізичної культури і спорту часто залежить від типу соціальної політики країни. Серед цих характеристик найважливішими глобальними економічними, організаційними та правовими питаннями в контексті фізичної культури і спорту є важливі завдання державного регулювання, які безпосередньо впливають на задекларовані пріоритети та рівень соціальної реалізації. Забезпечує населення країни. Найважливішим напрямом економічної політики в країнах з розвинутою соціально орієнтованою ринковою економікою є сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу. Інтерес в інвестиційному спрямуванні цієї галузі становить залучення інвестиційних ресурсів до надання соціальних послуг, таких як послуги з фізичної культури та спорту, у тому числі формування таких загальних умов їх застосування [5].

Головною передумовою формування соціально відповідальної професії на основі розвитку державного нагляду за фізичною культурою і спортом має стати фінансова зацікавленість суб'єктів господарювання у зміцненні здоров'я працівників. Тобто тут інвестиції комерційних компаній у розвиток спортивної інфраструктури слід розглядати як інвестиції в людський капітал, найважливіший фактор економічної ефективності в умовах інформаційного суспільства [9]. Так, в Японії інвестиції в модернізацію технологічної бази збільшать 8% валового національного продукту, а рівень освіти (людський капітал) зросте на 16%. У США на ці цілі компанії витрачають до 20% ВВП [6].

Аналізуючи спортивну культуру та джерела фінансування спорту в різних країнах, особливістю більшості з них можна вважати наявність

спортивної індустрії, яка є не тільки дієвим соціально-економічним фактором розвитку спорту, а й важливе джерело фінансування через систему підтримки.

Сьогодні спортивне спонсорство стало невід'ємною частиною професійного спорту і становить значну частину бюджетів команд. Для олігархів це стає «модним» заняттям. З одного боку, це говорить про те, що професійний спорт має більш високий соціальний статус. Але водночас це свідчить про фінансову вразливість професійних клубів. Адаже в країнах, де професійний спорт має потужну економічну базу, роль спортивного спонсорства менш важлива. Прикладом є Сполучені Штати, де спонсорство в основному асоціюється з Олімпійськими іграми та молодіжним спортом.

Останнім часом привертає увагу позитивна тенденція розвитку платних послуг. В Україні швидко розвивається мережа комерційних спортивно-оздоровчих закладів. Підтвердженням цього є загальноосвітня тенденція зменшення ролі держави у розвитку фізкультурно-спортивної інфраструктури. Тому, держава створює умови для активізації приватного сектору, економічного зростання та дохідної частини бюджету.

Таким чином, зрозуміло, що для реформування національної системи управління фізичною культурою і спортом України необхідно сформувати інвестиційний кредит з пільговими умовами.

Більш успішно спорт виконує важливу міжнародну, суспільно-політичну функцію. Участь в Олімпійських іграх та міжнародних змаганнях є найпотужнішим ідеологічним та інформаційним інструментом формування позитивного іміджу країни. Крім того даний вид діяльності є представленням країни та конкретного міста європейській спільноті для можливого подальшого інвестування.

Висновки. Формування патріотизму та національної самосвідомості громадян є найважливішим позитивним ефектом фізкультурно-спортивної діяльності. Завдання фізичного виховання молоді, як об'єкта муніципального управління є створення необхідних умов для організації вільного часу молоді, для оволодіння знаннями і навичками, що доповнюють обов'язкову освіту можуть посприяти реалізації самоосвіти, життєвих цілей, урахувати потреби сучасного суспільства. В умовах реформування законодавства та кардиналь-

них змін під час його впровадження, перед фізичним вихованням в позашкільній освіті ставиться завдання не просто надати молодій людині певний рівень знань і навичок практичного характеру, а й забезпечити готовність до життя в світі з глобальними проблемами людства, вміти домагатися значущих цілей, ефективно взаємодіяти й вирішувати життєві проблеми.. Управлінські рішення щодо життєдіяльності дитячих юнацьких спортивних шкіл, спортивних організацій, гуртків та секцій з фізичного виховання то, ухвалення рішень повинно бути направлене на реалізацію цілеспрямованих заходів для досягнення визначених суспільством і державою цілей на території громади, регламентуватися законами та нормативними актами. Це є керований вплив щодо формування підростаючого покоління та підготовки його до сучасного життя засобами надання освітніх послуг в сфері фізичного виховання закладами позашкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биковська О.В. Позашкільна освіта: теоретико-методичні основи : монографія. Київ : АЛКОН, 2008. 335 с.
2. Борсук Д. В. Концепції стратегічного управління позашкільним навчальним закладом. URL: <http://tme.uomo.edu.ua/docs/almanax/8.pdf> (дата звернення: 12.10.2023).
3. Братаніч Б.В. Буттєвий вимір медіа-освітнього простору. *Грані*. 2014. № 9. С. 23–26.
4. Енциклопедія позашкільної освіти / ред. : Г.П. Пустовіт та ін. ; НАПН України, Рівнен. держ. гуманітар. ун-т, Рівнен. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти. Рівне: Зень О., 2017. 525 с.
5. Закон України № 1841-III «Про позашкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14> (дата звернення: 18.10.2023).
6. Квартенко Р.О. Предмет і метод теорії управління. http://ecology.univer.kharkov.ua/docum/kafedra_mon/Kvartenko/organigypravlin.pdf (дата звернення: 19.10.2023).
7. Крєкотіна Т.М., Перепилиця Н. В., Сидоренко Н.Ю. Позашкільна освіта: теоретичні і практичні аспекти розвитку : монографія : у 3 кн. Суми : Унів. кн., 2015. Кн. 1. 270 с.
8. Мелент'єв О. Теорія і методика позашкільної освіти. Умань : Алмі, 2013. 182 с.
9. Оптимізація виховного потенціалу позашкільного навчального закладу / В. Вербицький та ін. Київ : Педагогічна думка, 2012. 192 с.
10. Положення про порядок організації і проведення офіційних спортивних змагань і навчально-тренувальних зборів та порядок матеріального забезпечення їх учасників. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE31716?an=45>